

ОЗДОРОВЧІ РЕСУРСИ БУКОВИНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Резюме. Висвітлений стан оздоровчих ресурсів Буковини на 2005 рік. На основі аналізу оздоровчої індустрії в інших областях Карпатського регіону і Західної Європи наведені погляди авторів щодо перспективи розвитку цієї галузі на Буковині.

Ключові слова: оздоровчі ресурси Буковини, перспективи.

Вступ. Прикарпаття, Закарпаття, Буковина зокрема, вважаються екологічно найбільш благополучними регіонами України, хоча антропогенна діяльність за останні десятиріччя завдала регіону значної шкоди у зв'язку з масивними вирубками лісів [13,14,15]. Численні родовища різноманітних за складом мінеральних вод, чисте гірське повітря прикарпатських і карпатських районів області, сонячні галявини на фоні великих лісових масивів, живописні ландшафти, відносно теплий клімат та багаті рослинні оздоровчі ресурси Карпат є природними передумовами утворення ефективних рекреаційних комплексів із застосуванням клімату, водо-, і фітотерапевтичних процедур [3,4,5,6,8].

Проходження через територію Чернівецької області міжнародної авто- та залізничної магістралі роблять її привабливою також для розвитку туризму [9,10].

З іншого боку, у державі та її області є значна частина населення, яка потребує різнопланового і багаторічного оздоровлення. Тільки за даними Міністерства охорони здоров'я України внаслідок аварії на ЧАЕС постраждало більше 600 тис. населення, з них 200 тис. складають ліквідатори аварії [1,2]. Близько 5 млн. населення проживають на забруднених радіонуклідами територіях (В.Г.Передерий і соавт., 1992). Навіть у Чернівецькій області близько 30 тис. населення мешкає на забруднених територіях, налічується 5,7 тис. ліквідаторів аварії на ЧАЕС [3]. Всі вони потребують складної, довготривалої медичної реабілітації, у першу чергу, із застосуванням природних факторів, у т.ч. місцевого значення [11,12].

За державними експертними оцінками попит на оздоровлення та лікування в Україні оцінюється в обсязі 4-6 млн. чоловік на рік лише шляхом відпочинку і туризму та щонайменше 4,5-6 млн. чоловік на рік - санаторно-курортного лікування [12].

Зростаючі темпи життя та рівень психо-емоційних навантажень на найбільш активну частину нашого суспільства - покоління молодого та середнього віку - спонукають їх шукати шляхи оновлення здоров'я в першу чергу в Карпатському регіоні в дещо нетрадиційному, але європейському стилі: частими (щомісячно, щосезонно) та короткими (3-7 днів) періодами відпочинку, особливо там, де є європейські елементи сервісу. Так, багатьох чернівчан за останні роки

манить красою своєї місцевості й клімату, сервісом славнозвісний Буковель.

Вищенаведене дає підстави вважати вивчення стану та розвитку рекреаційної оздоровчої галузі Буковини одним з пріоритетних напрямів формування народногосподарського комплексу краю на найближчу і віддалену перспективи.

Мета дослідження. Висвітлити стан та обґрунтувати перспективи розвитку оздоровчої індустрії Буковини згідно з рівнем здоров'я населення краю та інших регіонів України, а також різних варіантів зеленого туризму для клієнтів із зарубіжжя.

Матеріал і методи. Наукові і монографічні здобутки вчених Буковини, планові НДР Буковинського державного медичного університету, власні дослідження, статистичні, епідеміологічні підходи.

Результати дослідження та їх обговорення. Згідно з рядом визначних досліджень [3,5,6,8,9] Буковина має численні перспективні території та джерела оздоровлення населення, які можна використовувати різнопланово: від місцевого, регіонального до загальнодержавного рівнів. Головний акцент варто змістити на використання високодійових і потужних родовищ, джерел мінеральних вод та клімато-географічних зон. Окремі з них помірно використовуються уже впродовж декількох десятиріч (Брусницьке родовище мінеральних вод, Валя Кузьміна, Виженка), інші – знаходяться лише в проектному чи зародковому стані (Берегометсько-Мигівська зона, район Шурдинського перевалу). Орієнтовний перспективний план розвитку природо-оздоровчої індустрії області був викладений нами ще в 1999 році [3], який передбачав три етапи тривалістю 5-7 років кожний. За існуючими вже тенденціями на Буковині та з урахуванням поступів у розвитку природо-оздоровчої та туристичної галузей у наших сусідів (Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська області) вбачаємо на сьогодні за доцільне констатувати часткову спонтанну життєву його реалізацію.

Так, згідно з викладеним нами раніше планом із урахуванням соціально-економічної ситуації в державі й області на першому етапі передбачалось утримання на існуючому й нині функціональному стані Брусницької водолікарні відновлювального лікування. Значною мірою це вдалося завдяки високій професійній активності її кері-

вника, заслуженого лікаря України Д.І.Бойка. Проте перестав існувати Щербинецький дитячий санаторій, нависла загроза над Клинівським, Старожадівським оздоровчими закладами, занепада турбаза на перевалі Німчич, нижчою стала діяльність “Зелених Пагорбів” у Виженці. Не було надано пільгового статусу в розвитку оздоровчої індустрії бізнесовим структурам чи окремим діловим людям.

На другому етапі передбачалося з урахуванням зростаючої кількості осіб, що потребують короткочасного (5-10 днів) оздоровлення, особливо в ближніх від міста зонах, формування нових турбаз, міні-готелів тощо. Згідно з нашим досвідом можемо констатувати, що кількість людей, які потребують такого оздоровлення, значно зросла. Але державного поступку відповідно до цієї потреби майже не було (якщо не враховувати зимового лижно-туристичного комплексу на Цецено). Натомість ініціативними виявилися люди, які організували й розвивають сучасні, майже європейського зразка оздоровчі комплекси в Мигово, на Валя Кузьмина, Вадул Сіреті. За даними путівника “Буковина туристична” [10] пропонують приватні міні-пансіонати з різними видами туристично-оздоровчих послуг жителі сіл і міст Вижицького, Путильського, Сторожинецького, Хотинського районів. Особливо помітною стала ця ініціатива впродовж останнього року. Однак слід зазначити, що це – недостатній рівень. Важко пояснити чому активна ділова людина з Чернівців, яка могла проявити себе на перспективних оздоровчих територіях Буковини, побудувала європейського зразка популярний оздоровчий комплекс “Перлина Буковини” в сусідньому Косівському районі (с. Кути) поряд з Вижицею. Чому так плідно розвиваються турбази й оздоровчі комплекси, міні-готелі в Косові, Ворохті, Яремчі та прилеглих територіях, на які в літній період неможливо отримати путівки, незважаючи на високі ціни? Серед відпочивальників у них переважають жителі Києва, Москви, Прибалтики. Факти, які заслуговують на роздуми і відповідні дії...

На третьому етапі передбачалося з урахуванням досвіду діяльності на попередніх двох етапах та загальних соціально-економічних тенденцій у державі й сусідніх областях збільшити інвестиції для реконструкції і розвитку існуючих санаторно-оздоровчих установ до європейського зразка. Поза всяких зауважень у першу чергу слід розвивати Брусницьке родовище мінеральних вод. Унікальність його полягає у високому дебіті та концентрації сірководневих та гідрокарбонатно-натрієвих мінеральних вод як окремих джерел. Це робить можливим організацію оригінальних санаторіїв для оздоровлення пацієнтів і мікстопатологією, що потребують лікування як сірководневими, так і лужними мінеральними водами. Подібного родовища немає не те що в Україні, але й у Європі. Ще за радянських часів велися дискусії щодо перспективного розвитку санаторію в Брусниці на 3000 ліжок. Популярність мі-

неральної води “Брусницька” є високою не тільки в нашому краї, вона експортується аж у США.

Щодо водних оздоровчих ресурсів Буковини, то це окремий великий і різноплановий економічно високоефективний напрямок, що потребує постійної та довготривалої уваги держави і ділових людей. У світі існує і постійно зростає проблема питної води. Певною мірою вона стосується і м. Чернівці. Вода із водогонів, якою забезпечують жителів міста, є сумнівною за якістю для пиття та приготування їжі. Тому для збереження здоров’я жителів міста доцільно організувати промислове забезпечення гігієнічно надійними, краще з оздоровчими властивостями водами в 5-10 л ємностях, як це нині здійснюється з мінеральною водою “Моршинська”. Чи не вигідніше економічно забезпечувати таким же чином водою з відомих магальянських, драчинецьких, валякузьминських, буденецьких мінеральних джерел? Чи не пора відкрити хоча б відділення при “Зелених Пагорбах” для лікування поширених залізодефіцитних анемії у дорослих та дітей з використанням залізистої мінеральної води з хутора Лужки?

Щодо використання кліматичних ресурсів Буковини, то Сторожинецько-Красноільський, Лопушнянсько-Берегометський, Шурдинський регіони є високоперспективними. На сьогодні вже є певні зрушення в будівництві Мигівського туристично-оздоровчого комплексу.

Розбудовується санаторій 2000 років Різдва Христового в с.Красношора Сторожинецького району. Внесок у цю справу відомого на Буковині мецената в розвиток духовної і оздоровчої сфери, директора будівельної фірми “Колос”, заслуженого будівельника України, кавалера Ордена святого Володимира Г.В.Березовського є неоціненним. Велику частку в розбудову оздоровчих комплексів цього санаторію внесли науковці Буковинського державного медичного університету. Оригінальність їх полягає в неординарному використанні властивих цій місцевості кліматичних зон, місцевих сірководневих мінеральних вод для бальнеолікування, фітотерапії, продуктів бджільництва та інших преформованих фізіотерапевтичних комплексів. При їх повній реалізації санаторій набуде популярності не тільки серед українців, але й у зарубіжних пацієнтів. До речі, його вже відвідали декілька десятків іноземних туристів і висловили не тільки захоплення, але й бажання оздоровитися в ньому. Санаторій може також слугувати навчальною базою для студентів БДМУ при опануванні курсу курортології та фізіотерапії.

Спектр оздоровчих ресурсів Буковини є надзвичайно широким. Тут важливо на першій порі не розпилятися на різні види діянь. Найбільш дієвими і ефективними на ближчу оздоровчу і економічну перспективу можна вважати освоєння Брусницького родовища мінеральних вод, кліматичних зон Сторожинецько-Красноільського, Берегометсько-Мигівського, Вижицько-Пу-

тильського регіонів, особливо туристичного спрямування, де найближчим часом можуть виникнути туристично-оздоровчі комплекси, гідні конкуренції Буковелю, Драгобрату та іншим. Поки Україна набуває економічного зростання і можливостей певну ініціативу можна віддати бізнесовим структурам та діловим людям з регульовальною роллю держави.

Можна лише вітати розпочату Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича підготовку кадрів для туристичної галузі. Співробітник цього ВНЗу П.М.Брижак плідно керує відділом зеленого туризму обласної держадміністрації, розпочато і поширюється сучасний інформаційний блок про туристичні можливості Буковини, включно з приватною ініціативою.

Загалом можна констатувати, що в цьому напрямку є три основні складові успіху: великі та оригінальні природні оздоровчі ресурси, формування й розвиток програм дії та кадри. Належне використання й продовження досліджень природних оздоровчих ресурсів Буковини, розвиток сітки санаторно-курортних та туристичних оздоровчих закладів, використання мінеральних вод та фітотресурсів, розробка нових лікувальних технологій на цій основі принесе користь здоров'ю населення, економіці та примножить славу буковинського краю.

Висновки

1. Буковина є багатою на різноманітні та перспективні оздоровчі ресурси, які використовуються явно недостатньо та із запізненням, порівняно із сусідніми по Карпатському регіону областями.

2. Для ефективного й прискореного в оздоровчому й економічному планах комплексні зусилля спільноти краю доцільно зосередити на освоєнні Брусницького родовища мінеральних вод, кліматичних зон та туристичної галузі в напрямках передгірських та гірських регіонів області з активним залученням приватної ініціативи та тісними контактами державних, адміністративних і наукових кіл Буковини.

Література

1. Авраменко О.І., Сиваченко Т.П. Стан здоров'я населення Київської області через 10 років після аварії на ЧАЕС // Фармац. ж. - 1996. - № 2. - С. 25-27.

2. Барабой В.А., Ялкут С.І. Концепція фармакологічного захисту від хронічного радіаційного та екологічного стресу // Фармац. ж. - 1996. - №2. - С. 19-24.
3. Волошин О.І., Пішак В.П. Оздоровчі ресурси Буковини. - Чернівці: Прут, 1999. - 238 с.
4. Волошин О.І., Пішак В.П., Руденко С.С. та ін. Флора Буковини в збереженні здоров'я і генофонду населення краю // Демографічна ситуація в Карпатському регіоні: реальність, проблеми, прогнози на ХХІ ст. - Чернівці-Київ, 1996. - С. 277-279.
5. Жупанський Я.І. Географія Чернівецької області. Територіальні проблеми раціонального природокористування. - Чернівці, 1993. - 88 с.
6. Лапшин Ф.В. Мінеральні води і курорти Буковини. - Ужгород: Карпати, 1965. - 110 с.
7. Лапшин Ф.В., Костюк Л.С., Бойко Д.И. Брусницкое месторождение сероводородных минеральных вод // Курортология и физиотерапия. - 1983. - Вып. 13. - С. 100-102.
8. Пішак В.П., Волошин О.І. Природні ресурси Буковини в оздоровленні населення краю: реалії і перспективи // Бук. мед. вісник. - 1997. - Т. I, № 1. - С. 3-7.
9. Природа Чернівецької області (За ред. К.І.Черенчука). - К.: Вища школа, 1978. - 157 с.
10. Путівник "Туристична Буковина". - Київ: Світ Успіху, 2005. - 216 с.
11. Романенко А.Ю. Медичні наслідки Чорнобильської катастрофи // Фармац. ж. - 1996. - № 2. - С. 3-10.
12. Руднєв М.І. Біологічні ефекти радіації та шляхи їх корекції // Фармац. ж. - 1996. - № 2. - С. 11-14.
13. Сівак В.К., Солодкий В.Д. Заповідна справа. - Чернівці: Зелена Буковина, 2001. - 206 с.
14. Солодкий В.Д. Карпати: Всесоюзна здравниця чи промисловий регіон? // Рідна природа. - 1990. - С. 11-15.
15. Сучасні проблеми рекреації на курортах Карпатського регіону / Зб. наук. праць за ред. А.А.Сочки. - Ужгород, 1995. - 149 с.

HEALTH-IMPROVING RESOURCES OF BUKOVYNA: STATE AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

O.I.Voloshyn, V.P.Pishak

Abstract. The state of Bukovyna's health-improving resources for 2005 has been ascertained. The authors' views as to prospects for the development of this branch in Bukovyna are cited on the basis of an analysis of the health-improving industry in other areas of the Carpathian region and Western Europe.

Key words: health-improving resources of Bukovyna, prospects.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. - 2005. - Vol.9, №4. - P.137-139

Надійшла до редакції 31.08.2005 року